

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ & ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

ΧΡΟΝΟΣ 1ος ΦΥΛΛΟ 2ο ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΙΟΣ 1996 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1 ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι τσ' "Ελευθερόπολης" ΖΗΤΩ ΜΟΥ ΤΟ ΛΟΙΠΟΣ, ΚΙ ΕΜΕΝΑ!

Αναγνώστη μου μερωντικέ, χαιρετώ σε κι αγαπώ σε! Κι ευχαριστώ σε από καρδιάς για τον καλό σου λόγο αφού 'πες για όνομάς μου. Πως είμαι ήθεε όμορφη! Ε, Αρμενιανή 'μια δα, και να μην το παινευτώ, μα όμορφη θάμια! Να σου θυμίσω, πως από τον καιρό του 1896, κατεβήκανε στην Κρήτη πρίγκιπες, γαλιόνται και οσφικιάθαι και τρανοί γραμματσοί, ταξιδεμένοι και κοσμογυρισμένοι, σε Λόντρες, Νιουγιόρκες, Παρίσια, Βιέννες, κι είχανε γνωρισμένες πεντάμμορφες γυναίκες, ως αντικρίσανε μίαν Αρμενιανή, τη **Μαριόγκα** με τ' όνομα, του Χρήστου του Καλλιβρότε τη γυναίκα, εκουζουλοθήκανε από τα κήληη και τη γνώση τζη, κι εγράψανε τότες στα μεγάλα φύληα πως "**εβρέθημεν προ κυρίας σπανίας καλλοσύνης**". Κι άλλες, κι άλλες, πρι και κατόπι, Αρμενιανές κούκλες ομορφιάς, "**εκπάγηου, θαμβωτικού κάλλους**" εγράφαν' οι περιηγητές πως εγνωρίσανε.

Είμαι, μου ήτε, και **διαβασμένη και χωρατατζού**. Ε, τά'χουνε και τούτα τα χαρίσματα, από μπαμπά μαηλί, οι Αρμενιανοί. Οι παλιότεροι χωριανοί θα το θυμάστε τ' αστεία, τα γέληα και τα χάκανα που ακούγονταν σ' αποσπερίδες, μπαξέδες και καφενέδες, σε θερίσματα, αηλωνίσματα, τρυγίσματα και ποτίσματα περιβολιών, όπου 'πιεμε μ' αυλάκι το νερό! Όι στο παντέρμο το **γεράνι**, που σου 'βγαιν' ο πιασίνος να σκύβεις και να σηκώνεις το ντενεκέ με το δοκαράκι και την κοτρώνα στην άκρη, και δεν είχες όρεξη για γέληα και χωρατά, παρά να καταράσαι την άτιμη την τύχη σου, που σ' έκαμε περβολήρη σ' αναντρανιστό χωράφι του **Καλοσουλιά**, στα **Ασπρούγους**, στα **Μυλοσώχωρα** και στο **Λίμνες**...

Ας είναι, άλλες αθιβολές, να γελάσει τ' αχειίλι μας το πικραμένο. Ούληα τούτανα τα παινέματα που μου γράφεις, αναγνώστη, γη μου τα μινάς ξεστομάτου, ως έκανε κι η **Διονύσσα**, μ' ευχαριστήσανε κι έτριβα τα χέρια από τη χαρά μου. Μα με βόληνε και σ' έγνοιες μεγάλης. Κι εσύναξα γραμματσοί και καλαμαράδες μου στο χωριό, όπου 'ναι στρατοπεδεμένοι, εδά στοι κάψες του καλοκαιριού. Εσύναξά τζι στην **Απάνω γειτονιά στη Γαϊδουροκλιστρά**, στο **μπεντενάκι του Παπαδοσταύρου**, να θυμηθούμε και το 'αποσπερίδες μας τα παλιές.

- Μωρέ 'σεις, τωνε κάνω, τούτανα τα παινέματα, σ' αναμένα κάρβουνα με βάληνε, σα να μη μου 'φτανε ο ήλιος και το συννεφάκι των ημερών.

- Γιέντα; με ρωτούν.

Γιατί, κακορίκα, δίκια - όδικο, εβγήκε μου τ' όνομα, εμένα τσ' "Ελευθερόπολης", για την ομορφιά, τη γνωστικόδα και τη σπιρτάδα μου. Κι ούληα ετούτα, τα "**ζήτω τζη τσ' Ελευθερόπολης**", εγώ τα λογαριάζω χρέη μου στον αναγνώστη, που θα 'νημείνι κάθε καινούριο "φύληα" να 'ναι καλύτερο από το περασμένο, μ' ομορφότερο πρόσωπο, και μεστότερο "περιεχόμενο", ως ήτε κι εσεις οι κοντιλοφόροι. Μόνον να στρωθείτε στη δουλειά και ν' αποσφονιάξετε την κεφαλή σας να κατεβάσει, οι ψείρες - ευτές και η φασούρα ντως, κι οι ψύλλοι, τ' άκερα κι οι ματζιαδούρες μας αποχαιρετήσαν. Να την αποσφονιάξετε να κατεβάσει σπόρους μεστούς, σαν το πετραμύδαλο τον Ιούλη, και γηλοούς, σαν

☞ συνέχεια στη σελίδα 3

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

'Όπως ήθεε και ο Χαράλαμπος ο Ελευθεροπολίτης η εφημερίδα μας είναι χαρισματική. Δηλαδή ήθεε, τη δίνουμε χάρισμα σε όσους το πεθυμούνε. Αλλά είναι χαρισματική όχι μόνο για αυτό το λόγο, αλλά επειδή δέχεται και χαρίσματα. Το πρώτο φύληο μας στοίχισε 99.200 δραχμές και το πλήρωσε ο σύλληθος των Αρμενιανών της Αθήνας. Επειδή λοιπόν δεν έχει έσοδα από συνδρομές, δέχεται την οικονομική σας βοήθεια όπως εσεις την εκτιμάτε. Επίσης περιμένουμε, τις διευθύνσεις των συγγενών των φίλων σας και των γνωστών σας να τους την στείλομε χάρισμα. Α! και να μη ξεχνιώμαστε, περιμένουμε και τη συνεργασία σας ή το γραμματσάκι σας, 'Ότι θέλετε μπορείτε να το στείλετε στη διεύθυνση που είναι στη δεύτερη σελίδα.

"Ε"

ΚΟΥΚΛΕΣ

Τοπωνύμια του χωριού μας

του Γιώργου Φρεσκάκη Προέδρου του συλλόγου Αρμενιανών Αττικής "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Σίγουρα δεν είναι τυχαία η τοπογραφία αυτή. Σίγουρα τ' αθάθητο αισθητικό κριτήριο των τότε απλών κατοίκων του χωριού "βάφτισε" ΚΟΥΚΛΕΣ την ξέχωρη αυτή γειτονιά. Κι ας ήταν η πιο ανηφορική και

Μια άποψη από τις Κούκλες. Η νότια πλευρά

δύσβατη γειτονιά του χωριού (απόδειξη πως είναι η τελευταία γειτονιά του χωριού που την πάτησε "τροχός". Ήταν όμως - και είναι - η πιο όμορφη και η πιο υγιεινή γειτονιά (υγρασία μηδέν, ή σχεδόν μηδέν). Από κάθε σχεδόν χώρο της περιοχής, το μάτι του κατοίκου, ή του επισκέπτη, διαφεντεύει ολόκληρο τον κάμπο του ΒΔ Αποκορώνου και ξετρέχει απ' τη μουϊκα του λιμανιού της ΣΟΥΔΑΣ ως τη Μαδάρα. Επιστρέφοντας το βλέμμα απ' αυτή την περιπλήνηση, αγκαλιάζει αναγκαστικά όλη τα χωριά της "σκάφης" και καταλήγει στο καμπαναριό τ' Άη Νικόληα και τον ΠΛΑΤΑΝΟ των ΑΡΜΕΝΩΝ.

Παλιότερα, η γειτονιά πολύβουο και ζωντανή (όπως άλλωστε κι άλλες γειτονιές του χωριού) με κοπέλια πολλήα στο σχολειό και στο χωράφι, με κατοίκους όλων των κοινωνικών στρωμάτων και επαγγελημάτων: (Εμποροί - μεταπράτες - ντελάληδες, αγρότες, βοσκοί, μεταφορείς-σουστατζήδες, κουρείς κι άλλοι πολλοί).

Το χειμώνα οι παρασιές και το καλοκαίρι η "πληκούρα" ήταν οι τόποι συγκέντρωσης των γειτόνων - όλων των ηλικιών, τάσεων και ιδιορρυθμιών. Εδώ στην "πληκούρα", τα βράδια κυρίως, γινόταν όλες "οι ζυμώσεις και ανταλλαγές απόψεων", πάνω στα τρέχοντα θέματα, κάτω απ' τον έναστρο ουρανό και το φως του φεγγαριού. Καθένας με τον τύπο και τον "τομέα" του. Κομματικές συζητήσεις απάνια γινόταν. Τον Μεταξά και τους Γερμανούς μονάχα δεν ήθελε κανείς. Άλλωστε, βενιζελικοί ήταν όλοι.

Όλοι όμως καταπίνονταν με τα περασμένα, τα βάσανά τους, τα "κοινωνικά" και βέβαια, με τον καιρό. (Η ΕΜΥ δεν έδιδε τότε δεητίο καιρού). Μελετούσαν όμως τη θέση του φεγγαριού και τα "προαισθήματα" των κάθε λογής ζωντανών που 'χαν στην παιδείή τους, σε συνδυασμό πάντα και με τα γραφούμενα του ΚΑΖΑΜΙΑ. (Ένα αντίτυπο κυκλοφορούσε σ' όλη τη γειτονιά!).

Τα σπίτια το χειμώνα, συνήθως, έσταζαν και έβαζαν το νερό. Το καλοκαίρι όμως, δεν είχαν ανάγκη από "κλιματισμό". Εδώ στην

☞ συνέχεια στη σελίδα 7

κοινωνικά

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Φαρδελάκης Μανώλης πνίγηκε στη Ραφήνα στις 18 Νοεμβρίου 1995. (Από παραδρομή δεν αναφέρθηκε στο προηγούμενο φύλλο.)

Ευαγγελία Γεωργακάκη του Νικολάου ετών 81 απεβίωσε στις 12-6-1996

Πιπεράκης Ευθύμιος του Εμμανουήλ ετών 86, απεβίωσε στις 7-8-1996,

Καπριδάκης Γεώργιος του Ιωάννου και της Μαρίας ετών 20 φοιτητής Ιατρικής Αθηνών

Μια μικρή διόρθωση: Στο πρώτο φύλλο, στην στήλη των κοινωνικών παραλείψαμε στα παιδιά της Μαρίας Νικάκη που πέθανε στις 25-1-1996, τον Λυκάκη Σταύρο. Του ζητούμε συγγνώμη.

ΓΑΜΟΙ

Ο Γιάννης Στυλιανομανωλάκης του Εμμανουήλ παντρεύτηκε τη **Νεκταρία Κουρκούτη** στον Άγιο Νικόλαο Αρμένων στις 31 Αυγούστου 1996. Να ζήσουν.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 21-6-1996 το κορίτσι του **παπά- Μανώλη Νικολακάκη**, εφημέριου του χωριού μας και της **Γεωργίας** που ονομάστηκε **Αικατερίνη**.

Στις 3-8-1996 το κορίτσι του **Αντώνη Κουρουμπελάκη και της Ευαγγελίας** που ονομάστηκε **Μαρία**.

Στις 23-8-1996, στην Καίνα, ο **Λευτέρης Παπαδάκης και η Αιμιλία** το γιό τους που ονομάστηκε **Γεώργιος**. Νανά η Ελευθερία Στεφανάκη.

Την Κυριακή 25 Αυγούστου ο **Τάσος και η Σμαράγδη Στυλιανομανωλάκη** βάπτισαν τις κόρες τους, την Ελένη Βάρτσα η Κούλα Φρατζεσκάκη και την Άνω ο Λευτέρης Παπαδάκης.

Να τα χαίρονται.

ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ

Στις 11-6-1996 η **Ειρήνη Καμπουράκη σύζυγος του Μανώλη Καλλιβερετάκη** γέννησε κορίτσι

Στις 30-6-1996 η σύζυγος του **Γεωργίου Τερεζάκη Αικατερίνη** γέννησε κορίτσι.

Να τους ζήσουν

ΠΕΤΥΧΑΝ ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ

Η **Βασιουλάκη Δέσποινα του Ιωάννη** στο τμήμα Διοίκησης και Οικονομίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ο **Λαμπιάκης Στυλιανός του Βασίλη** στο τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Η **Μπουτσαράκη Πέγκυ του Δημήτρη** και της Αργυρώς το γένος Τσακίρακη στο τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο **Αβερκάκης Μιχάλης του Δημήτρη** στο τμήμα οχημάτων του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Η **Καπριδάκη Αδριανή του Γιάννη** στο τμήμα Τεχνολογίας Τροφίμων του ΤΕΙ Αθηνών

Τους ευχόμαστε καλή επιτυχία στις σπουδές τους.

ΣΟΥΡΕΜΑΤΑ

Ένα καλώς σας βρήκα θεωρώ κι εγώ υποχρέωσή μου να πω μέσω της εφημερίδας και συγκεκριμένα της στήλης αυτής. Από τη στήλη αυτή θα παρουσιάζονται αρμενιανά γεγονότα λιγότερο ή περισσότερο αστεία που έχουν γίνει κατά καιρούς στο όμορφο χωριό μας. Με την ευκαιρία θα ήθελα να συγχαρώ όλους τους συγχωριανούς μου για την όλη προσπάθεια στην υλοποίηση εκδόσεως αυτής της φυλλιάδας και εκ μέρους των αναγνώστών θα ζητούσα την υποστήριξη της προσπάθειάς αυτής και την κατανόηση για τυχόν παραλείψεις ή λάθη που θα παρουσιαστούν και που θα πηγάζουν μόνο και μόνο από την απειρία μας στον τομέα αυτό.

**Ξόμπλια και νάκλια ένα σωρό
κατά καιρούς θα γράφω
κι αυτό τον τρόπο ήξηρα
να σας διασκεδάζω**

**Και συνεργάτη μόνιμο θέλανε
να με κάνουν
μ' αυτοί θα μετανιώσουνε
για ό,τι θα ξομπλιάζω.**

Αρμενιανός που ήθετε ο μπάρμπα - Αντώνης, ήσυχος, καλός, αθιλά και ιδιόρρυθμος. Βοσκός στην κύρια απασχόληση, το αγράμματος θεωρείται αυτονόπτο - Ζούσε, όπως θα ήγαμε σήμερα, στον κόσμο του. Πουλημένο και εισπραγμένο 'χε πρέπει το γάλα και το μολιτί των αζώ - μπήκε στη Χώρα για πουσουμιές.

Μέσα στ' αθιλά θεβξε και σιβάνια δικά ντου. Δεν άργησε, όπως καταλοβαίνετε, να βρεθεί στα σιβανάδικα.

Μποίνει στ' ένα μαγαζ, ζητά ένα ζευγάρι σιβάνια, ρωτάντونه η καταστηματάρχισσα

- Για πες μου κουμπάρο ήντα νούμερο σιβάνια φορείς.

- Ηντάνε δα το νούμερο; Λέει εκείνος

- Για να δω ήντα σιβάνια να σου δώκω, μπν είναι μικά γη μεγάλα. Κι ο απίθανος Αντώνης πετά την πρώτη κανονιά.

- Κάνουνέ μου μένα συντέκισσα και μικιά και μεγάλα.

- Μα, επιμένει η καταστηματάρχισσα, αν είναι μεγάλα θα σε πηγάωσουνε στη χαλέπα που πορπατείς, αν είναι μικά σου το βράδυ που θα θέτεις δεν θα μπορείς να τα βγάθεις, και η δευτέρα κανονιά πιο γερή!

- Ήντα γω συντέκισσα δεν τα βγάνω το βράδυ - με τα σιβάνια θέτω!!!

ΤΕΡΕΖΟΓΙΑΝΝΗΣ - του Χρήστο ο γιος ο μεγάλος

Η ροδαρά μας

*Μικρό ανθολόγιο από σεβνταλίδικες παλαικές
μαντινάδες, μαριόλικα ανίγματα, παροιμίες,
γνωμικά και καθαρογλωσσίδα*

Μαντινάδες

Χίλια μαχαίρια και σπαθιά χάμες στη γη στρωμένα
γλακοπατώ και τα περνώ κι έρχομαι μετά σένα.

Μα 'συ μου κρυφοχώνεσαι στα μάσκουλα τσι πόρτας
ξεχνάς πως σου τα φιλουνα τα μάγουλα σου πρώτας.

Πρόβαλε, λέω, πρόβαλε, να δεις και να σε δούνε
τα μάθια που σε ρέγονται και σε πθευμούνε.

(Και δυο του Γ. Σεφέρη:)

Ζεστάθη το φουστάνι σου στ' όμορφο καλοκαίρι.
Βγάλ' το και δώσ μου το λαγό για να χαρεί μαχαίρι.

Σαν πύρωσα, σαν φούντωσα, πέταξα το φουστάνι
Πιασ' το λαγό μου και θα δεις την κάμα πως δαγκάνει.

Ανίγματα

Ποιος είναι εκείνος ο βυθός στα βρούλα σκεπασμένος
που μπαίνει ο όφις ζωντανός και βγαίνει μαραμένος;
(Δεν είναι, μωρέ πονηρέ, στο **Βαθύ Στενό**, όπου βιάστηκε να πάει
ο νους σου, παρά στου **Λίμνες**, όπου φλωμώνομε τον όφι και το
χέλι).

Γνωμικά και παροιμίες

Γαϊδάρου κουβεντιάζανε κι αυτός εμποδοκόπτα.

Γάλα δεν είχε ο διάολος κι επούλιε αθοτύρους.

Ανάθεμα δυο πράματα: τη φτώχεια, τα γεράματα.

Η γρε στο μεσοχειμωνο ξυλάγγουρο θυμήθη.

Αντρα τέτοια ζωή δεν τηνε νταγιαντίζω
γη εσύ ν' αποθάνεις γη εγώ να χηρέμω.

Καθαρογλωσσίδα

Την εκκλησία μας τον Άγιο Νικόλα, ποιος την εσιδερομουλ-
βοκαγγελσταυροπελεκήσε;

- Ο Μαστρορούσιος ο μπάρμπα μου,

ο σιδερομουλβοκαγγελοσταυροπελεκητής

- Αν είχα και εγώ τα εργαλεία του μπάρμπα σου του

Μαστρορούσιου, του ο σιδερομουλβοκαγγελοσταυροπελεκητή

έκανα την καλλίτερα 'που τον μπάρμπα σου, το

σιδερομουλβοκαγγελοσταυροπελεκητή.

Τα πούλονδα τη Ροδαράς τα κορφολογά από τσι μπαζέδες.

Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση της Κοινότητας των Αρμένων και του
συλλόγου Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Υπεύθυνος Έκδοσης
Γιάννης Σ. Τσακίρακς
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 9916613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Μαντινανάκης Νίκος
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακίρακς Γιάννης
Τοπισρίδου Ελένη

Ο Δρ. ΝΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΒΡΕΤΑΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΝΕΦΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Στις αρχές Αυγούστου, δωρήθηκε από την ANEK στο **Νοσοκομείο Χανίων** ένα σύγχρονο **μηχάνημα τεχνητού νεφρού**, αξίας πέντε εκατομμυρίων. Η δωρεά αυτή, όπως και άλλες ανάλογες που έχουν γίνει, αποτελούν μια κατάλληλη ευκαιρία, μια αφορμή, όχι μόνο για να τεθεί συνοδικά ένα σημαντικό ζήτημα, αυτό της νεφροπάθειας, πρόβλημα που αντιμετωπίζουν χιλιάδες άνθρωποι και οι οικογένειές τους σε όλη τη χώρα, αλλά ταυτόχρονα, για να μιλήσουμε συγκεκριμένα για το έργο που συντελείται στο Νεφρολογικό Τμήμα του Νοσοκομείου Χανίων. Ένα έργο ουσιαστικό, μια προσφορά με πολύπλευρη διάσταση: επιστημονική και κοινωνική, ηθική και ιατρική, ανθρώπινη.

Το Νεφρολογικό Τμήμα του Νοσοκομείου Χανίων καλύπτει, σε σταθερή βάση, τις ανάγκες 81 μόνιμων ασθενών που υποβάλλονται τακτικά, μέρα παρά μέρα σε αιμοκάθαρση. Ταυτόχρονα, μέσα στο 1995 νοσηλεύτηκαν περισσότεροι από 500 ασθενείς, ενώ εξετάστηκαν άνω των 800 περιπτώσεων. Υπάρχουν σε πλήρη λειτουργία 20 μονάδες τεχνητού νεφρού, οι οποίες λειτουργούν σε δύο βάρδιες, και σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Γίνεται συντονισμένη προσπάθεια, με δωρεές και αγορές, να αντικατασταθούν όλα τα παλιά μηχανήματα (ήδη υπάρχουν επτά και προβλέπεται η αγορά άλλων τεσσάρων - πέντε), με τα οποία η ποιότητα της αιμοκάθαρσης είναι υψηλότερου επιπέδου.

Η "Ελευθερόπολις" ασχολείται σήμερα με το ζήτημα, όχι μόνο γιατί πρόκειται για ένα έργο σημαντικό, για μια κοινωνική προσφορά για την επαρχία και τον νομό. Αλλά και γιατί όλο αυτό το έργο το **διευθύνει, το κατευθύνει, το εμπιμπλώνει** ένας άνθρωπος δικός μας, **Αρμενιανός, ο Νίκος Καλλιβερέτακης**. Ο Νίκος Καλλιβερέτακης, διευθυντής του Νεφρολογικού Τμήματος από το 1994, συμβάλλει τα μέγιστα στο σχεδιασμό της μονάδας, στην απόκτηση της απαραίτητης σύγχρονης υποδομής, στην εκπαιδευτική δραστηριότητα που αναπτύσσεται, στην οργάνωση και λειτουργία, με λίγα λόγια ενός σύγχρονου και επιστημονικά οργανωμένου τμήματος που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ιατρικές προδιαγραφές και κοινωνικές ζητήσεις.

Ο **Νίκος Καλλιβερέτακης** γεννήθηκε στους Αρμένους το 1946. Αποφοίτησε Από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1974, αναγορεύτηκε διδάκτορας

Ο Δρ. Ν. Καλλιβερέτακης στη μονάδα τεχνητού νεφρού

της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1986. Απέκτησε πλούσια νοσοκομειακή, εκπαιδευτική και επιστημονική εμπειρία στις ειδικότητες της Παθολογίας και της Νεφρολογίας, εργαζόμενος διαδοχικά στο Νοσοκομείο Χανίων και στη συνέχεια στις Παθολογικές Κλινικές του Πανεπιστημίου Αθηνών καθώς και στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο.

Τον Μάρτιο του

1994 ανέλαβε διευθυντής του Νεφρολογικού Τμήματος του Γενικού Νοσοκομείου Χανίων.

Το επιστημονικό έργο του Δρ. Νίκου Καλλιβερέτακη περιλαμβάνει περισσότερες από σαράντα εργασίες, ερευνητικές και πρωτότυπες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων στους τομείς της ενδοκρινολογίας και της νεφρολογίας με ιδιαίτερη έκφραση σε ζητήματα σχετικά με τον σακχαρώδη διαβήτη - αντικείμενο το οποίο πραγματεύτηκε και στη διδακτορική του διατριβή.

Πολλές από τις εργασίες αυτές έχουν αποτελέσει αντικείμενο ανακοινώσεων σε διεθνή συνέδρια και έχουν δημοσιευτεί στους τόμους των πρακτικών τους, όπως π.χ. στο "Ετήσιο συνέδριο της ομάδας μελέτης της επιδημιολογίας του διαβήτη" το "Διεθνές συμπόσιο νεφροεπιδιόρθωσης", το "Διεθνές συνέδριο νεφρολογίας", στο "Πανελλήνιο Ιατρικό συνέδριο" κ. ά. Άλλες εργασίες έχουν δημοσιευτεί σε εγνωσμένου κύρους ελληνικά και ξένα ιατρικά περιοδικά (μεταξύ τους αναφέρουμε τον "Ιπποκράτη", το "Nephron", και το "Nephrology Dialysis Transplantation").

Ο Δρ. Νίκος Καλλιβερέτακης είναι μέλος σημαντικών επιστημονικών εταιρειών, ελληνικών και ξένων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η "Ελληνική Νεφρολογική Εταιρεία", η Ιατρική Εταιρεία Αθηνών, η "Ευρωπαϊκή Εταιρεία για την Αιμοκάθαρση και Μεταμόσχευση", η "Διεθνής Νεφρολογική Εταιρεία".

Με αυτό ακριβώς τα ουσιαστικά εφόδια, αυτές τις επιστημονικές και γνωστικές προϋποθέσεις, αλλά και με την ευαισθησία και το μεράκι που απαιτούνται, ο Νίκος Καλλιβερέτακης έρχεται να αναλάβει τη θέση του διευθυντή ενός τόσο κρίσιμου και νευραλγικού τμήματος. Μια θέση που συνεπάγεται σοβαρές ευθύνες και κόπο, απαιτεί διαρκή προσπάθεια για την ανταπόκριση στις ανάγκες, την κάλυψη των κενών, μια προσπάθεια που παρά τις δυσκολίες, τις αντιξοότητες και τον μόχθο, δίνει τους καρπούς της, καταλήγει σε ουσιαστικά και γόνιμα αποτελέσματα.

Και ο Νίκος Καλλιβερέτακης, όπως και όλοι οι συνεργάτες του και συμπαράστατες σε αυτή την προσπάθεια, μπορούν, δικαίως να αισθάνονται υπερήφανοι και ικανοποιημένοι.

Υπερήφανοι, επειδή "αγωνίζονται τον αγώνα τον καλό", και νιώθουν την ικανοποίηση ότι προσφέρουν μια πολύ σημαντική υπηρεσία, ότι οι κόποι τους και η προσπάθεια δεν πάνε χαμένα.

Και η κοινωνική προσφορά του έργου μπορεί να γίνει περισσότερο αντιληπτή, να φανεί ανάγλυφα, αν αναλογιστούμε την προϋπάρχουσα κατάσταση. Το δράμα των ανθρώπων που η κατάστασή τους απαιτούσε αιμοκάθαρση και ήταν υποχρεωμένοι, παλιότερα, εγκαταλείποντας τα σπίτια και τις οικογένειές τους και να μεταναστεύσουν στην Αθήνα, την τραγική κατάσταση πολλών από αυτούς που κατέληξαν να κοιμούνται στα παγκάκια της Ομόνοιας, αδυνατώντας να αντεπεξέλθουν οικονομικά στην καινούρια κατάσταση. Τέτοιες προσπάθειες όπως αυτή του Νοσοκομείου Χανίων, οφείλουμε να τις επαινέσουμε και να τις προβάλλουμε, να προσφέρουμε τον δικαίο λόγο, να αποδίδουμε τον επιβεβλημένο έπαινο, και για ένα πρόσθετο λόγο. Γιατί μας επιβεβαιώνουν ότι ο δημόσιος τομέας της υγείας, παρά τα υπαρκτά προβλήματα και τις ελλείψεις του, διαθέτει τις δυνατότητες το έμπιστο υλικό και τις προϋποθέσεις, αν βοηθηθεί και να υποστηριχθεί κατάλληλα, να παράγει έργο ουσιαστικό: να θεραπεύσει, να ανακουφίσει από τον πόνο, να ανταποκριθεί με τρόπο υπεύθυνο και συνοδικό στα ζητήματα της ανθρώπινης υγείας, με φροντίδα και σεβασμό για την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια.

Όλοι όσοι πιστεύουμε ότι ο χώρος της Υγείας, όπως άλλωστε και ο χώρος της παιδείας και του Πολιτισμού πρέπει να έχουν, σχεδόν εξ ορισμού, δημόσιο και κοινωνικό χαρακτήρα, ότι δεν μπορούν να αποτελούν τόπο κερδοσκοπίας εμπορίου και εκμετάλλευσης, μπορούμε να χαϊρόμαστε και να ελπίζουμε, ότι δεν έχει χαθεί το παν, ότι δεν έχουν περάσει στη σφαίρα του χρήματος. Και ακριβώς τέτοια εγχειρήματα, όπως το προκείμενο, μας δίνουν μια εικόνα για το ρόλο που μπορεί να επιτελέσει ένας σωστά οργανωμένος δημόσιος τομέας στον χώρο της υγείας.

X. M.

Συνέντευξη από την πρώτη σελίδα

Τ' άνδρo γλυκοπορτάκαλο του σώωρου του Βασμούηη, και την αμπουρνέηη τ' αυήης του Μανασού.

Συμφώνησαν οι καλαμαράδες, ακονίσανε τoι πέννες ντως πήραν και το νταρμετζονάκι το μελίανι που αποκρατεί από τον καιρό του σχολειού τoι ηλακούρος, εκηϊεδομπαρωθήκανε στα κελιά ντων, σα τζι καλογέρους, που τον όρισε κανόνα και νηστεία ο γούμενος (γούμενος και κουμανταδόρος δικός μου είναι ο Γιάννης ο Τσακίρης του Τσακροστέηη, προφερόρος τω γραμμάτω), κι αρχινήσανε να γράφουν. Με κείνεσας τi γραφές συντάχτηκε τούτο το δεύτερο "φύηηο" μου, απού βαστάς στα χέρια σου, αναγνώστη. Είντα ψάρια πιάσαμε τούτη τη βοήά, ρουφούς, αστακούς και καλαμάρια, γη μαριδάκι, παλαμιδάκι, κι αθερίνα, εσύ θα μου το πες. Μόνo που τέλειε γρήηο το χαρτί, και θα σ'αποκαιρέτω, παραγγέληντάς σου, αναγνώστη μου μερωντάκέ, να:

"Βλέπεσε, κακοντόπαθα, μην αγαπήσεις άλληη", όξ' από την απητή μου, την "Ελευθερόπολη", γιατί εγώ:

**"Τι σένα βασανίζομαι, για σένα τυραννούμαι
κι οημερνής κι οηονυχτής για σένα δεν κοιμούμαι".**

Η ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ
κι ένας καλαμαράς τση, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΝΟΣ

Ήταν πρωί τ' Αυγούστου, κοντά στη ροδαυγή βγίκα να πάρω αγέρα, στην ανθισμένη γη.
Βλέπω μια κόρη κλαίει, σπαρακτικά θρηνεί, σπάσε καρδιά μου εκάθη το γελαστό παιδί.

(Ποίηση Μπ. Μπήλαμ)

Συμπληρώθηκε κώλας ένας χρόνος από τον θάνατο του **Βασιίη Γεωργίου Μαραγκουδάκη**, και λίγες εβδομάδες από το θάνατο του **Γεωργίου Ιωάννου Καπριδάκη**. Δυο νέων παιδιών του χωριού μας με σπάνιες αρετές προικισμένων, δυο νέων επιστημόνων που το χωριό μας περίμενε πολλιά απ' αυτούς. Ο απρόσμενος Αυγουστατικός χαμός τους συγκλόνισε τα δυο καηκοκάρια του χωριού μας. Τα κείμενα που ακολουθούν αποτελούν αποσπάσματα ομιλιών που εκφωνήθηκαν στις κηδείες τους, το κείμενο για το Βασίλη από το Χαρ. Μπουρνάζο και το κείμενο για το Γιώργο από το πρόεδρο της κοινότητας Νικ. Μαντωνανάκη.

Μνήμη Βασιίη Γ. Μαραγκουδάκη

Ήρθα, Βασίλη, κι εγώ να σ' αποχαιρετίσω και να σου μεταφέρω τον πόνο όλων μας, το θρήνο και τ' αναφιλητό του χωριού, που μοιρολογή από τα χθες, ξενυκτώντας, σφαγμένο, στην αυλή του σπιτιού σου, και στις αυλές και γετονιές τ' Αρμενιανές, που σ' αγαπούσαν και τ' αγαπούσες. Το θρήνο του χωριού, τον επιτάφιο θρήνο, που μεταλλήσασται σε επιτάφιο ύμνο της αρετής, του ήθους και του κήληους της ψυχής σου. Των χαρισμάτων σου που το χωριό καμάρωνε και θαύμαζε, καμαρώνοντας και για πάρτη του, σαν τον αρχαίο εκείνο τεχνίτη, τον Αιξίνωρα που, θαμνωμένος από το έργο του, τον ωραίο έφηβο, που τη μορφή του εκάραζε στο μάρμαρο, και βλέποντας το θαύμα της τέχνης που βγήκε από τα χέρια του, έγραψε εκστατικός, πως εγώ ο Αιξίνωρ εποίησα, αή! εσθδέσθε. Εγώ ο Αιξίνωρ, τό' φτασαξ, αή! δέστε την ομορφιά και τη χάρη του!

- Εγώ ήέει με περηφάνεια και συντριβή από χθες το χωριό μας, εγώ είμαι πού' βγαλα τουτό το παιδί, αή! δέστε το! Αή! εσθδέσθε!

Το χωριό μας που αγάπησε και ανάθρεψε τούτο το παλικάρι, ο σκοτωμός του τό' σφαξε, το μάρανε και τ' αφάνισε. Καθώς εφανέρωνε η χθεσιννοβραδυνή

οηλονύκτα αγρυπνία των χωριανών, που ξενυκτούσαν, φρουρούσαν τιμητικά, και θρηνούσαν το νεκρό Άδωνη, στεφανωμένο με το στεφάνι του Άδη και κυκλωμένο από τη θεική μοσχοβολιά του γασσεμίου και του υάκινθου της αυλής. Ένας χορός αρχαίας τραγωδίας, στεθειώτος και αμέτρητος, με κορυφαία ετούτη τη μαύρη μπρέτα, δήληα στο μονό βήαστάρι που της απόμεινε, από εκείνο το τρίκρηλο άνθος της αυλής της και της ζωής της, του σπιτιού της, του σπιτιού μας και του χωριού μας. Που τούτο τ' αστροπελίκι το χτυπούσε και πόλι κατάστηθα, που του 'καψε το φτερά και τ' αναδιήλωσε τις φτερούγες, που μόλις πήραν ν' αναφτερακίζουν από τα τελευταία θανατικά αγαπημένων προσώπων του.

Χωριανοί και ξενομερίτες φίλοι μας, που ήρθετε να μας συμπαρασταθείτε σε τούτες τις πικρές και φαρμακωμένες ώρες που περνά από χθες το χωριό με το θάνατο του παλικαριού του [...]

Ο Βασίλης, παιδί εκείνου του σπάνιου, του άγιου ανθρώπου μας, του Μαραγκουδογιώργη, και της Παρασκευούλης, που με την ευγένεια και το κήληος της ψυχής και της μορφής τους μεταγίχσανε στα παιδιά τους, τ' ο'να καλύτερο από τ' άηλο, που τα βύζαξε αυτή η ανιδιόεθλεια της ψυχής, το απλόχερο και κουβαρντάτικο ζόδεμα του ψυχικού και του υλικού πηλούτους. Που, κι εαύ, Βασίλη, το πρόσφερε ανυστερόβουλη και πρόθυμα, έτσι, σα νάβγαζες, καθώς έλεγε ο ποιητής, ένα χαμογελαστό κηαδί και ξεκλειδώνες την καθούσνη, την ελπίδα και την άνοιξη, που ξεκυνόταν από πάνω σου κι απηλυνόταν στον πηλαίνό σου, τον χωριανό και τον φίλο σου.

Και πως να το πιστέψεις πως αυτό το ζωντανό πνεύμα της φιλήδτητας, της αγαθότητας και της χαράς, αυτή η χαρισάμενη ψυχή, που είχε τη γήλυκότητα και της φιλήας τη χάρη του Ερωτόκρητου, είναι τώρα ζωή εντόφω, και τον ανεξίτητο ύπνο κοιμάται στον Προφήτη Ηλία. Πως να πιστέψεις και να πεις, πως πηαιε εκάθη το γελαστό παιδί [...]

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Διευθυντής καθώς και ολόκληρος ο Σύλλογος των καθηγητών του Λυκείου Βάμου θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε θερμά για την ανεκτίμητη δωρεά βιβλιοθήκης στο σχολείο μας εις μνήμη του γιου και αδελφού Βασιίη Γ. Μαραγκουδάκη, που τόσο πρόωρα και άδικα έχασε τη ζωή του. Ειλικρινά πιστεύουμε πως αυτό ήταν το καταλληλότερο που θα μπορούσε να γίνει ώστε η εν ζωή προσφορά του εκλιπόντος ως εξαιρετού ανθρώπου και ήαμπρού επιστήμονα στον παιδικό - και όχι μόνο - ήηθησμό της επαρχίας Αποκορώνου να συνεχισθεί επ' άπειρον και μετά το θάνατό του.

Με τις θερμές ευχαριστίες μας
Ο Σύλλογος των καθηγητών Λυκείου Βάμου

Μνήμη Γεωργίου Ι. Καπριδάκη

Αγαπητοί χωριανοί και φίλοι

Συγκεντρωθήκαμε πάλι σήμερα εδώ, για άηλο ένα θηιβερό καθήκον, που μας θυμίζει δυστυχώς τον περσιό Αύγουστο. Σήμερα η μοίρα θέλησε να αποχαιρετούμε τον αγαπητό

μας φίλο και χωριανό Γιώργο στα είκοσι του χρόνια. Όηοι γνωρίζουμε το Γιώργο από μικρό παιδάκι, που ξεκώριζε για το ήθος του την καθούσνη του, την ευγένεια του, την εξυπνάδα και ευτροφία του και τις ιδιαίτερες επιδόσεις του στα γράμματα.

Ήταν το μεγάλο

στήριγμα και το καμάρι των γονιών του, που με μεγάλους κόπους και θυσίες τον μεγάλωσαν και είδαν αυτούς τους κόπους να καρποφορούν και το όνειρο να γίνεται πραγματικότητα όταν ο Γιώργος πέτυχε από τους πρώτους στην Ιατρική Αθηνών. Η μεγάλη του επιτυχία τίμησε, όηο το χωριό μας και μας έκανε όηλους να χαρούμε και να καμαρώσουμε για όηλο ένα μελλόντα επιστήμονα και ηθικό άνθρωπο. Για δυο χρόνια όηοι παρακολουθήσαμε τις εηπίδες να γίνονται πραγματικότητα. Τίποτε δεν μας είχε προετοιμάσει για το χθεσινό ξαφνικό, τραγικό χαμό του. Λίγα μόνο ήεπτά χρειάστηκαν στην αδυσώπητη μοίρα για να σαρώσει τις εηπίδες και τα όνειρα όλων μας και να βουτήξει το σπίτι σου και όηο το χωριό στο πένθος. Ένα πένθος παράλογο, όσο παράλογο είναι και η ανθρώπινη μοίρα που μετατρέπει την αλήθεια σε ψέμα μέσα σε ήίγα ήεπτά. Μια απορία μεγάλη πηανιέται στη σκέψη μας, ένα αναπάντητο "γιατί" που κανείς δεν μπορεί να καταήάβει.

Φίλε μας Γιώργο, με τον χαμό σου οι θεοί μας εστέρησαν από μια εηπίδα της γήλυκας και ανθρώπινης παρουσίας σου. Ποιόν άραγε να θρηνήσουμε ποιο ποηύ; Γιατί στη σκέψη μας έρχονται μοιραία οι στοίχοι του ποιητή: "Καήότυχοι οι νεκροί που ήησημονάνε την πίκρα της ζωής

Α δε μπορείς παρά να κηαις το δειήι τους ζωντανούς τα μάτια σου ας θρηνήσουν θέήουν - μα δε μπορούν "

Φίλε μας Γιώργο καήό σου ταξέδ.

ΑΠΟ ΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΑ ΜΑΣ ΧΡΟΝΙΑ

Το κείμενο που ακολουθεί στάλθηκε στην "Ε" από το **Μανώλη Πιπεράκη** στις αρχές του 1996, και δεν δημοσιεύτηκε στο πρώτο φύλλο λόγω έλλειψης χώρου. Όλοι ελπίζαμε πως ο πατέρας του Μανώλη - στον οποίο αναφέρεται το πρώτο μέρος - θα το έβλεπε γραμμένο. Δυστυχώς πέσαμε έξω. Ο Μπάρμπα - Ευθύμης δεν είναι πια μαζί μας. Ας αποτελέσει αυτό το κείμενο ελάχιστη προσφορά στη μνήμη του. "Ε"

Ήταν πάντα οι παιδικές μου φιλοδοξίες, να κάνω στη ζωή μου κάτι περισσότερο απ' ό,τι έκανε ο πατέρας μου στη δική του. Βέβαια, ο άνθρωπος, κάτι έκανε, προσπάθησε, αλήθ' ήταν λιγάκι άτυχος. Δεν υπήρχε τότε, βλέπετε, ο σημερινός "επαγγελματικός προσανατολισμός", που βοηθά τους νέους. Κι έτσι αποφάσισε να βρει το δρόμο του μοναχός του. Έτσι κι αλλιώς τη κεφαλή του έκανε πάντα, γιατί αλλιώς θα ν' άκουγε τον παππού μου, Θεός σωρέσει τον, που του 'λεγε να μάθει γράμματα, να προκόψει. Ετέλειωσε λοιπόν νωρίς - νωρίς τη μόρφωσή του κι είχε να μάθει μια καλή τέχνη. Μια και δυο νάτونه στη Χώρα μαθητεύουμε τεχνίτη. Και ήντα τέχνη, ανέ πιστεύετε, τού'ρθε να μάθει! Να φτιάχνει λείει Σωμάρια! Οι όμως αηθ' σωμάρια, αηθ' ωραία και πηουμιστά, και για γαϊδάρους και για μουλάρια. Και λέγεται, μάλιστα, αηθ' δεν μπορώ να το εξακριβώσω, πως ήτανε πολύ καλός στην τέχνη του και του δώσανε, λείει, και δίπλωμα. Μόνο που μια φορά αγόρασε κάτι σαρόδες κι ήθελε να τον πάει πεσκάει στο χωριό του, τη Βιόλη, κατά τα επίσημα Ξεροστέρι, και επειδή διάλυσε η εφημερίδα που τσίχανε τυλιγμένες, τον τήλιξε από πάνω και με το δίπλωμά του, για να τον σιγουρέψει.

Ε, αυτή πρέπει πως ήτανε και η πιο σημαντική χρήση και εκμετάλλευση του διπλώματος, γιατί ύστερα από λίγο ήρθε η στυχία, λόγω κακού επαγγελματισμού. Η στυχία ήτανε πως τα νέα τετράποδα και γρήγορα μέσα, τα αυτοκίνητα εκλήμανε το μέλιθον από τα υπομονετικά τετράποδα, τα γαϊδουράκια. Κι ύστερα σου ήνε μάθε τέχνη κι άστνη.. Ε, αυτό έκανε και ο πατέρας μου, την άφησε. Και άντε τώρα να κάνει καινούριους "επαγγελματικούς προσανατολισμούς".

Και μια εδώ, και μια εκεί νάτونه στη Χωροφυλακή, νάτونه παντρεμένο στ' Αρμένους, νάτونه εκτός Χωροφυλακής και νάτونه πρώτο μεροκαματιάρι στο χωριό. Και να μου δείχνει τα γεμάτα κάλινος, από την τσάπη, χέρια του και να μου λείει: γιάε, α δε θέλεις να γίνουμε, και 'σένα, έτσιδέ τα χέρια σου, μάθε γράμματα. Και να του πηγαίνω φαί με το τσικλάκι εκεία που 'σκαβε, στη κτριές του Παπαγιαννάκη, Θεός σωρέσει τον, και να με καρφώνουνε οι τσίτες στη κτριές, εκεία που μόνο η νοσοκόμα η Ελένη μ' είχε καρφώσει, καλή της ώρα, και να μου λείει πάλι: "α δε θέλεις καρφώματα κοίταξε να μάθεις γράμματα". Ήτανε κι η βριά μάλιστα φανέλα που φορούσε, χειμώνα καλοκαίρι, που μου σκευε στον ιδρώτα, κι ούλα μαζί μου βάζανε έγνοιες εις το νου. Μωρέ, έλεγα, μη' μπανα έχει δικίο ο πατέρας μου; Και έτσιδή πήρα την απόφαση να μάθω γράμματα. ή τουλάχιστο να προσπαθήσω. Νά' μια λοιπόν μαθητούδι στο ιστορικό γυμνάσιο Βάμου, που τόσους μεγάλους συμπατριώτες είχε αναδείξει.

Και ξεκινάει λοιπόν αυτή η δύσκολη, αηθ' ωραία, περιπέτεια που λέγεται "μαθητικά-γυμνασιακά χρόνια", για τα οποία θα ήθελα να σας πω δυο ιστορίες, εάν βέβαια έχετε όρεξη να ακούσετε, ή μάλιστα να διαβάσετε.

Λίγο πολύ ούθ'ι θα ξέρετε ότι, τα χρόνια εκείνα, γυμνάσιο Βάμου πήγαίνα να πει ποδοδρόμο μιας ώρας, μέσα από τον χαλέπε του Λεντάρη, Θεός σωρέσει τον, και ένα κομμάτι, από του Λεντάρη ως το Βάμο, "αμαξωτό". Για τη διαδρομή αυτή θα τα πούμε άλλη φορά.

Μανώλης Πιπεράκης

Συνεχίζεται στο επόμενο φύλλο!

Αρμενιανές αναμνήσεις

Όταν θυμάται κανείς ύστερα από 64 χρόνια ζωής ιστορίες και θύμψεις του χωριού που γεννήθηκε, ζει σίγουρα σε παραμυθένιους καιρούς και αναπεταρίζει η καρδιά του, σαν του μικρού παιδιού, όταν του ήες ηρωικά παραμύθια. Αλήθεια έτσι παραμυθένια - αληθινή ήτανε η ζωή μας τότε.

Από τη ζωή του Δημοτικού (που αρχίζει κανείς να θυμάται) με τους σεβαστούς δασκάλους, την Αικατερίνη Παπαγιαννάκη, τον Παπά Λευτέρη Παπουτσάκη, τον Ιωάννη Χαρολημνάκη και την Υακίνθη Αρδαχσιανάκη, που μας άνοιξαν τα μάτια για να βλέπομε ομορφότερο τον κόσμο. Άσχετα αν, κατά τον Κονδυλιάκη, οι μαθητές "έπαίρναν περισσότερες ξυλιές παρά μαθήματα". Βέβαια οι άτακτοι και αδιάβαστοι. Όμως μαθαίναμε γράμματα.

Σαν αγαθά είχαμε τα στοιχειώδη. Από φραγτό το ψωμί (κριθαρένιο που τώρα γνωρίζουμε την αξία του) και το λάδι με το πετουμέζι ήτανε η μεγαλύτερη απόλαυση. Το κρέας μια δυο φορές το χρόνο, τα λαμπρο-Χριστούγεννα, ήτανε το βασιλικό γεύμα. Έτσι το υπολογίζαμε. Τα μαμακοκοθόκυθα και οι φασόδες, με τα ροβίθια, τη φακή και τ' αμπελοφάσουλα καθημερινή διατροφή. Εκάναμε όμως το σταυρό μας και λέγαμε: "Δόξα σοι ο Θεός".

Αυτή η δοξολογική φράση σίγουρα μας αναπήρωνε τα υπόλοιπα. Από ενδύματα, ένα παντελόνι ντριλίνο και ένα πουκάμισο λιναρένιο (οικολογικά, βλέπετε, χωρίς να το ξέραμε τότε) κι ένα ζευγάρι "ΕΛΒΙΕΛΑ" ήτανε η ηγίαική περιβολή μας. Μα πάλι "Δόξα σοι ο Θεός" λέγαμε...

Μπαίναμε στο Γυμνάσιο Βάμου. Μεγάλη τιμή και δόξα, γιατί σαν Σπαρτιάτες ασκούμεθα στην αντοχή της βροχής και του ήλιου, στου Λεντάρη τη χαλέπα, αφού ηρωί ξεμυλιζάμε τους ανθρώπους με τις σφύρες μας, ώπου να μαζωχτούμε να συμπορηστούμε ομάδα, να ήμε τον πόνο μας και τις χαρές μας,

ανακατεμένω με τα μαθήματα, που τα μαθαίναμε ακουτουφλιώτας στο δρόμο τον αμαξωτό σαν επαινούσαμε του Λεντάρη τη χαλέπα, διαβάζοντας κανένα βιβλίο που μας έδιναν μαθητές προηγούμενων τάξεων, που το χαιρόμαστε σαν ήτανε σε καλή κατάσταση και καθαρό.

Έτσι πάλι με καθηγητές σαν τον Κληνάρη, τον Παπά Συντζάνη Νικηφόρο (μετέπειτα Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου) και τον Χαϊδεμένο τον γυμναστή, που μας μάθαινε τους χορούς, περάσαμε μια αληθ' "ζωή χαρισμένω".

Στο χωριό ύστερα ζήσαμε την έντονη κοινωνική και θρησκευτική ζωή, όταν χορεύαμε και τραγουδούσαμε με κέφι στα σπίτια και στα καφενεία και όταν παίζαμε θέατρο στον Άγιο Νικόλα με ειστήρη, για να τελειώσει η Εκκλησία την ανοικοδόμηση και όταν γυρίζαμε στον έρανο στα χωριά, με πρωταγωνίστρια τη δασκάλα Μαρία Σκανδάλη, καλή της ώρα. Στην Εκκλησία όμως με περίμενε η υψίστη τιμή. Το αναλόγιο της Εκκλησίας του Αν-Γιάνη που ανάλαβα σαν Ιεροσπουδαστής που είχα γνωρίσει τη βυζαντινή μουσική στην Εκκλησιαστική Σχολή στ' Ακρωτήρι, ηλαιοισωμένος από τους μακαριστούς Ευθύμη Παπαγιαννάκη, Νικόλαο Σκανδάλη και Αντώνη Φραντζεσκάκη, μου έδωσε φτερά. Κάθε Μ. Εβδομάδα είχα την εξαιρετική τιμή να καταρτιζώ ομάδες μικρών και μεγάλων για να ψάλλομε τα Εγκώμια και να συνοδεύομε τον Επιτάφιο στην περφορά.

Ύστερα από τις νεανικές ζωηρές εκδηλώσεις τη Μεγαλοβδομάδα που δε μας άφηναν οι μαγαζάτορες και οι χωροφυλακές να παίζομαι την καμπάνα, και για να βγάλλομε το ακμάνη μας πηγαίναμε στον Προφήτη Ηλία και εκάναμε την καμπάνα να βράσει, γιατί αροδιασμένοι καμιά δεκαπενταριά - είκοσι νεαροί αρχίζαμε το Πόσα να τη τυπτούμε και πριν τελειώσει ο ένας έπιανε ο άλλος χωρίς διακοπή και κάναμε πραγματικά το "Ανάστα, ο Θεός κρίνων την γην...".

Μ' αυτές τις αναμνήσεις ζω σήμερα κι όταν βρεθώ στο χωριό μια φορά το χρόνο κατά τις διοκοπές του καλοκαιριού, έρχομαι σ' επαφή με την παραμυθένια - αληθινή ζωή και ανανεώνω και φωνάζω:

"Δόξα σοι ο Θεός".

Ας είναι τούτη η γραφή μια μαρτυρία τρανταχτή, για να θυμούμαστε οι παλιοί κι οι νέοι να μαθαίνουν...

Πρωτοπρεσβύτερος Εμμανουήλ Δ. Καβρουδάκης

Η ΑΡΜΕΝΙΑΝΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Το φτάζυμο και τα βάσανά του

Στη γεγονιά εσάξαν επιτάξυμο μα σαν και το σαιούνη ήσιονε δουλειά που εχαλούσε κι η μάνα μου επρόσχε το ποδαρικό και δε μ' άφηνε να πάω να χαζέψω και να μάθω. Μ' έρωσε που δεν είχα μάθει και το 'χα μαράκι. Μια βραδιά η' αποσπερίσαμε στην αυλή με τον παπιά, ξανάρχισα να τραγούμα. "Εδά θα δεις..." πετάγεται η παπαδιά και πάει στο τηλέφωνο. "Μιαρέ Βαγγελιώ..." λέει σε μια γυναικά, "επασέ'μαι σ' ένα σπίτι και θέλονε να τανε πεις πώς σιάξεις το επιτάξυμο...". Η γυναικά ήταν η Βασιάκη η Βαγγελιώ από τα Πεμόνια, η αδερφή της Κατίνας, τση γυναικάς του Λεπέρη του Λάμιρο. Και μου πε τη συνταγή που 'ναι για δέκα δεκαπένη καλά αλεύρι...

"Τ' αναπιάνω με φρέσκο ροβιθάλευρο και θέλει πολλή ζέση. Βράζω πρώτα νερό με διαφνόφυλλα και διαφνόξυλο να γενεί κόκκινο σαν το κρασί. Δεν τ' αφήνω πολύ να μην πικρίσει. Ύστερα βάζω σ' ένα πήλινο ή μπακρένο δοχείο του κιλού πολύ καυτό διαφνόνερο και ρίχνω μια δύο φούχτες ροβιθάλευρο. Ανακατεύω γρήγορα να μη βκολάσει και κάτω ένα αρασί χυλό να πέφτει από το κουτάλι. Ρίχνω κι ένα κουταλάκι κίμινο, μισό πιπέρι κι ένα κουταλάκι αλάτι. Το χώνω μετά σ' ένα σασί μ' αλεύρι ή το σκεπάζω με κουβέρτες. Τ' αφήνω πένη ώρες ακίνητο κι ύστερα το ξεσκεπάζω. Αν είναι γεμάτο το δοχείο είναι εντάξει. Αλλιώς κάτω στο φούρνο ένα μεγάλο κλειδί η άλλο σιδερέσιο πράμα και το ρίχνω μέσα στο χυλό. Το ξανασκεπάζω. Αν δεν ανεβεί μέσα στη μέρα το πετώ, γιατί ξεδιώζει και τσουζει στη γλώσσα. Σαν ανεβεί το βάζω με δύο πιτάα

αλεύρι και καυτό διαφνόνερο και ξανακάνω πηχτό χυλό τούτη τη φορά. Το ξαναχώνω να ησυχάσει. Σε μιάμιση ώρα πρέπει να είναι έτοιμο. Το ξαναβάζω με ενάμισο κιλό αλεύρι και τούτη τη φορά το αναπιάνω. Τ' αφήνω να γενεί σαν το ψωμί που του βάζω κίμινο, γλυκάνισο, κίμινο κι αλάτι, περισσότερο απ' ό,τι βάζω στο κανονικό ψωμί. Πάνα ζυμάνω με καυτό διαφνόνερο. Το ζυμάνω πολλές φορές. Όσο το ζυμάνεις τόσο αυγαταίνει. Το πλάθω και τ' αφήνω να ανεβεί. Το ψήνω σαν το ψωμί στο φούρνο. Η κουζίνα, καμμένη, δεν το καλοσηκάνει...".

Μα η Μαρία η Βρονιάκη γεννημένο σπου Πρωέ Μυλοποιάμιου και παντρεμένη στον Αλφά, που τανε παλιότερη τα και άφερνε και στην κουζίνα.

"Εκοσκάνεν η μάνα μου, ίσαμε δέκα οκάδες αλεύρι. Το 'βανε στη μεγάλη λεκανίδα κι άνοιγε μια τρύπα στη μέση. Στο χερσίμυλο είχε αλέσει μια οκά ροβιθά. Αναβε τη φωτιά κι έβραζε στο πήλινο τοκάλι διαφνόφυλλα και διαφνόξυλο με νερό. Ύστερα το καβέθε από τη φωτιά και το έβαζε στη μέση της τρύπας με το αλεύρι τση λεκανίδας. Εδοκίμαζε με τη χέρα τση να μην τ' αντέχει κι έριχνε μέσα ροβιθάλευρο και ταραζένε γλήγορα γλήγορα με το ξιλίκι να μη βκολιάσει. Ο χυλός σίτε πολλά αρύς ήσιονε σίτε πολλά πηχτός. Έτοιμος ο κουνενές, τον εσκέπαζε και τον άφηνε να κομηθεί, να ησυχάσει... Σε δυο τρεις ώρες τον εξήπναζε και τότε τάραζε με το ξιλίκι. Αν ήσιονε πηχτός, τον ριχνε διαφνόνερο κι αραίωνε. Αν ήσιονε αρύς, του ριχνε ροβιθάλευρο. Αν άρχιζε να γίνετα δεν του βέταν πράμα. Τον

ξανασκεπάζε και τον άφηνε να ξαναησυχάσει. Σε μισή , μια ώρα ξαναπήγανε. Αν δεν είχε γενεί έκαγιε το μεγάλο κλειδί το σιδερέσιο και το 'ριχνε μέσα. Αν δεν εγίνουσιανε πάλι σε μια μέρα τον επέσιονε γιατί εξήδιαζε κι έτσιουζε στη γλώσσα. Ο κουνενές ήσιονε έτοιμος όστιεν εγέμιζε το τοκάλι. Τον έριχνε τότες η μάνα μου μαζί μ' αλεύρι σ' αναπιό, τ' αναπιζε και το ξανασκεπάζε. Σε καμιά ώρα είχε ξαναγενεί και το ζύμωνε στη μεγάλη λεκανίδα με τ' αλεύρι. Το ζύμωνε πολλές φορές. Γι' απτό πρέπει να το λένε φτάξυμο. Τάραξε, ξύπνιασε, ξαναίταραξε, ξαναξύπνιασε, ανάπισε, ζύμωσε, ξαναζύμωσε θα 'ναι επιτά φορές και παραπάνω.

Ύστερις έπλαθε και μαλακό και τριβιδια που τα χαράζε να κόβουσιαι οι νιάκοι. Τα βαζε στην ψυμοσανίδα ν' ανεβούνε κι ειζιράα ν' ανήψει το φούρνο. Όσο να πυρώσει είχε γενεί κι η ζύμη και το 'ριχνε μέσα.

Έβγανε πρώτα τα τριβιδια να κόβουμε τσοι νιάκουε. Όστε να βγάλει το μαλακό τσοι 'χαμε κοιμμένους και τσοι ριχνε μέσα με το ψαμύφτυαρο. Τσοι σιρανε γερά γερά μ' ένα καλάμι να μην τση ξεθυμάνει ο φούρνος και δε γενούνε οι νιάκοι. Εσφάλιζε την πόρτα ώς την άλλη πρωινή.

Την άλλη μέρα μου 'δενε ένα τζεμεπεράκι να μη μουζοθεί η κεφαλή μου και μ' έβανε μέσα να βγάλω ένα ένα τσοι νιάκουε που αν είχε πετύχει το φτάξυμο εθρουλούσιανε με το που τσ' άγγιζες κι ηθέλανε να τσοι προσέχεις.

Η μάνα μου εφοβούτανε το κακό ποδαρικό. Μια μέρα που εξήπναζε τον κουνενά να σου ο Νικόλαος. Λέει τση μάνας μου. "Παράκια σιάξεις, θειά Ρηγιώ;". "Οι, Νικόλαε, ένα κουνενά ταραζώ...". Ούλη μέρα ειτάραζε το φτάξυμο εγήθηκε πααράκια. Θωρεί τονε την άλλη μέρα η μάνα μου. "Να μη με ξαναρωτιήξεις άλλη βολιά, παιδί μου, Νικόλαε, ίνα σιάζω και ξαναγενεί το φτάξυμο πααράκια...".

Από τον καρό που 'ρθαμε στην Αθήνα δεν είχα ξανασιάζει επιτάξυμο. Με παίρνει ένα βράδυ ο αδερφός μου ο Κωστής και με καλεί στο σπίτι νιον, στην Καλλιθέα. "Έλα και να δεις ίνα σου χω ψυλαμένο...". Με το που ανοίγει την πόρτα νιον πάει και μου φέρνει ένα κομμάτι φτάξυμο. "Με ίνα χρηγιιά, μαρε Κωστή", δεν τον επίσιονε. "Ανάπισα στο νιο μαπαράκι. Το τύλιξα στο κασκόλ μου και το ββαλα στο θερμοθάλαμο τση κουζίνας". Λέω νιον. "Την υγιεά σου να 'χεις μαρε, Κωστή, τη χαρά απού μου διωσε...". "Όυλα τα καλά και τσοι χαρές αδερφή μου τα 'χει ο άθθρωπος ακόμη και στην Αθήνα. Μόνο να θέλει..." γυρίζε και μου λέει. "Ό,τι πρόλαβε και μου τά πε η Μαρία κι έφυγε. Είχε πραιοπύνηα ο αδερφός της. Και γω αναρωπιέμαι γιατί σας έσιελλα την κουβέντα μας. Για το φτάξυμο ή για την τελευταία κουβέντα που μας άφησε ο Κωστής... "Όυλα τα καλά και τσοι χαρές ο άθθρωπος... Απάμη και στην Αθήνα... Μόνο να θέλει...".

Πόπη Λαμρινέα - Γαβριλάκη

“Η ΡΟΥΓΟΠΟΡΤΑ”

Δεν περνά βδομάδα, δίχως να 'ναστορηθώ κάτι τις από το χωριό μας και να μη με πιάση μια γλυκόπικρη νοσταλγία, που με κάνει να θέλω λέει να βρεθώ μονομιάς στο χώρο και προπαντός στο χρόνο, που κείνη τη στιγμή αναστορούμαι.

Οντέ θα αναστορηθώ το Γιάννη το Νίκα, ας πούμε, που σαν απόθανε ο κυριο-Δημήτρης, αυτόβουλα ο καμερός ανάλαβε να κάνη τον τελάλη και κάλιε τον κόσμο, να κατεβή λέει το βράδυ σπου Πατερακιού το μαγαζί επειδή έλεγε, "ήθε Ματόλαλος" (=ήρθε κινηματογράφος), "τούτο ταντάλη" (=το αυτοκίνητο είναι σπου Σκανδάλη) επιβεβαίωνε σαν κάποιος τούλεγε, πως είναι ψώματα.

Αναστορούμαι το Μαυρομπούμπουρα, πούκανε κόρτε τσ' ανθισμένης τση λυγιάς, για να φέρω ένα δεύτερο παράδειγμα, και γω κατορημένο από την τρομάρα μου κοπελάκι πούμουνε, τον εσωντήρουνα από αλάργο-αλάργο, μην έρθει κατά πάνω μου και με κεντρώσει, γιατί λέει, άμι σου τη κάθιζε (=σε κέντρωνε), έπρεπε να σε φουρνίσουνε 7 φορές για να ξεπρηστής, επειδή ο μπουμπουρας αυτός είχε 7 κεντριά (ένα φούρνισμα για κάθε κεντρί).

Αναστορούμαι, κι η μυρωδιά ντου έρχεται στη μύτη μου, ταροσμαρί

(=δεντρολίβανο) που εμαζώνωμε την παραμονή του Λαζάρου από του Στεφανογιάννη τη πλατέα σσι κούκλες, για να σιάζωμε το βράδυ το σκελετό του καλαμένιου Λατζάρου, κι απόης να τονε ντύσωμε με πούλουδα και την άλλη μέρα (το Σαββάτο του Λαζάρου) να βγούμε στα κόλαντρα: "Σήμερον Έρχεται ο Χριστός ο επουράνιος θεός και εν πόλει Βιθανία κ.λπ...".

Αναστορούμαι ακόμη... αναστορούμαι πολλά, μα σιγά-σιγά θα τα 'ναστορούμαι κάθε φορά που θ' ανοίγω τη ΡΟΥΓΟΠΟΡΤΑ.

Μια ρουγόπορτα μεγάλη και πολιοκαιρισμένη, που στο κάθε τση άνοιγμα, θα μας αποκαλύβει ούλα τα μυστικά, τα μυστήρια και τσι παλιές τσι θύμησες, που κρύβει πίσω τση.

Μια ρουγόπορτα που:

Σαραβαλιασμένη καθώς είναι και παλιά να την αναβαστούνε τα διο τση τα μπεπνένια μοιάζει με τη σκυφή και πολιορομασμένη γρα αναμάσκαλα να την κρατούνε τα διο τση τα κοπέλια.

Μικρές Ειδήσεις

ΔΩΡΕΕΣ

Έγινε στις 23 Ιουνίου στον Άγιο Νικόλαο στους Αρμένους, μνημόσυνο στη μνήμη του Γεωργίου Μιχαηλογιάνη, από την Κοινότητα Αρμενίων, την Ενορία Αρμενίων και το Σύλλογο Αρμενιανών "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ". Στο μνημόσυνο παρευρέθηκε πλήθος κόσμου από όλο τον Αποκόρωνα και τα Χανιά. Για τον ασέμνηστο γιατρό και τέως βουλευτή μίλησαν, οι Σεβασμιότατοι Μητροπολίτες Κυδωνίας και Αποκορώνου Ειρηναίος, Κισσάμου και Σελίνου Ειρηναίος, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Αρμενίων Ν. Μαντωνανάκης, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Αρμενιανών "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ" Γ. Φρεσκάκης, ο Χαρ. Μπουρνάζος, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Καλυβών Α. Κατρωνάκης, και ο Εφημέριος του χωριού παπά - Μανώλης Νικοηακάκης.

Το χωριό μας επισκέφθηκε στις 9 Ιουλίου η νομάρχης Χανίων κ. Α. Μαρκουγιαννάκη, και ενημερώθηκε για τα προβλήματα του χωριού μας, από τον πρόεδρο της Κοινότητας Ν. Μαντωνανάκη.

Στο Κοινοτικό περίπτερο Αρμενίων στα Κρύα Νερά έγινε Παγκρήτια εκδήλωση στις 21 Ιουλίου για τα πενήντα χρόνια από την ίδρυση του Δημοκρατικού Στρατού.

Άρχισαν οι προετοιμασίες από την Κοινότητα, για την κατασκευή γηπέδου μπάσκετ, στο χώρο του Δημοτικού σχολείου. Ήδη στο χωριό έχουν φτάσει δυο σύγχρονες μισοκάτες, και τα έργα γίνονται με δωρεά του Ντίνου Μαραγκουδάκη στη μνήμη του αδερφού του Βασιίτη.

Δημοσιεύθηκε στην "Ελευθεροτυπία" στις 15 Ιουλίου συνέντευξη του συχωριανού μας, οικονομικού σύμβουλου του Πρωθυπουργού καθηγητή Νίκου Μ. Χριστοδουλάκη. Στη συνέντευξη ο Ν. Χριστοδουλάκης αναλύει ποιες κινήσεις πρέπει να γίνουν στον οικονομικό τομέα,

- για να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα χωρίς νέους φόρους,
- για να αρχίσει η αυτοχρηματοδότηση ενός μεγάλου φάσματος δραστηριοτήτων,
- για να μη χαλαρώσει η προσπάθεια σταθεροποίησης
- για να γίνει ανακατανομή των κοινοτικών πόρων προς όφελος των μεγάλων έργων.

Ο Νίκος είναι έβδομος στη σειρά υποψήφιος και στο ψηφοδέλτιο επικρατίας του ΠΑΣΟΚ για τις εκλογές της 22-6-1996. Του ευχόμαστε καλή επιτυχία.

Έγινε στις 23 Αυγούστου στο εξωκλήσι του Άγιου Αντωνίου λειτουργία υπέρ ευημερίας των Αρμενιανών με αφορμή τα συχνά τραγικά γεγονότα που έχουμε τελευταία. Παρευρέθηκαν πολλοί Αρμενιανοί, και ο συχωριανός μας, Βουλευτής Χανίων Σήφης Μιχαηλογιάννης. Μετά τη λειτουργία προσφέρθηκαν στους παρευρισκόμενους, βραστό, κρασί, και διάφορα εδέσματα που είχαν προσφέρει χωριανοί μας. Και του χρόνου νάμαστε καλά.

☞ συνέχεια από τη πρώτη σελίδα

πληκούρα οι χαρές και οι ρύπες. Εδώ "πάρκαραν" - πέζευαν οι καθαθαρέσι μουσαφιρήδες. Εδώ διαλαλούσαν τον ερχομό της μέρας τα κοκόρια. Εδώ έκαναν σουλάτσο οι κόττες. Εδώ κι ο Κλειδωνας με τις φωτιές τ' Αι Γιάννη. Εδώ κι οι μασκαράδες.

Οι καθακαιρινές αποσπερίδες παρουσιάζαν ιδιαίτερη γραφικότητα. Όλοι οι γείτονες (μικροί-μεγάλοι) απόθεταν το κουρασμένο από την ημέρα κορμί τους, στη ζεστή αόκμα, από τον καυτό ήλιο της ημέρας πληκούρα και οι συζητήσεις γίνονταν με ξεπλημένους τους "ομιλητές". Δεν ήταν άηλιωστε μαθημένοι να συζητούν καθήμενοι σε "στρογγυλή τράπεζα".

Στο επόμενο φύλλο θα πούμε δυο λόγια για χαρακτηριστικούς τύπους ορισμένων κατοίκων της περασμένης γενιάς, σχετικά με τις δραστηριότητες, το χαρακτήρα και τον τρόπο ζωής και διαβίωσής τους.

(Συνεχίζεται στο επόμενο)

Στη μνήμη Χρήστου Χαραλάμπους Τερεζάκη προσέφεραν στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου αντί Στεφάνου οι :

- οικογένεια Ελευθερίου Τερεζάκη 20.000 δραχμές
- οικογένεια Σπύρου Τερεζάκη 20.000 δραχμές
- οικογένεια Δέσποινας Μιχαήλ Τερεζάκη 5.000 δραχμές
- ο φιλόστος του Γεώργιος Ελευθερίου Τερεζάκης 15.000 δραχμές
- η Κλειώ, Ελένη, Τασία Μησιωνάκη 30.000 δραχμές
- η οικογένεια Τάκη και Έφη Παναγιώτου 20.000 δραχμές
- η οικογένεια Γιάννη και Ανδριάνα Ζάκα 20.000 δραχμές
- η οικογένεια Παναγιώτη Αμυρατζή 5.000 δραχμές
- η οικογένεια Νικολάου Νιαβροδάκη 10.000 δραχμές
- η οικογένεια Παντελή Βρυωνάκη 10.000 δραχμές
- Επίσης ο αδελφός του από την Αστέρια της Αμερικής 100 δολλάρια και η Ιωάννα Κατσανεβάκη 100 δολλάρια
- Στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου δώρισαν 12 διαχωριστικά κοιλωνάκια τα οποία διακοσμούν το εσωτερικό του Ναού, τα αδελφά Παύλος Κώστας και Ελένη Κουτσουπάκη, εις τη μνήμη των γονέων τους Στέφανου και Αναστασίας Κουτσουπάκη.
- Στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου δώρισε το ποσό των 20.000 δραχμών η Ασπασία Στεφάνου Κουτσουπάκη.
- Η Κωνσταντίνα Τζίνη προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών για τη διακόσμηση της Ανατολικής πόρτας του Αγίου Νικολάου, εις μνήμη του αυζύγου της Κωνσταντίνου Τζίνα.
- Επίσης ο εγγονός της Κωνσταντίνος Ρούθιος προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών για τη διακόσμηση της δυτικής πόρτας του Αγίου Νικολάου υπέρ υγείας αυτού.
- Ο Ιατρός Κωνσταντίνος Βογιατζάκης και η σύζυγός του δέδωσαν το ποσό των 20.000 δραχμών εις μνήμη του Γεωργίου Μιχαηλογιάνη.
- Ο Ιωάννης Τσακράκης προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου εις μνήμη του αδελφού του Κωνσταντίνου.
- Ο βουλευτής Σήφης Μιχαηλογιάννης προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών εις τον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου εις μνήμη και αντί στεφάνου Κωνσταντίνου Τσακράκη.
- Οι υπάλληλοι της υπηρεσίας Δημοσιονομικού Ελέγχου Χανίων, προσέφεραν το ποσό των 30.000 δραχμών σε φτωχή οικογένεια του χωριού μας, αντί στεφάνου στη μνήμη Κωνσταντίνου Τσακράκη.

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο Αρμενίων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το εκκλησιαστικό συμβούλιο
Ο πρόεδρος
Παπά - Μανώλης Νικοηακάκης

ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΟΛΙ

Χίλια καλώς εκόπιασες εις τη φτωχο-αλή μου
Μερωντικιά μου έκδοση Ελευθερόπολι μου.

Μούσες δώστε μου χάρισμα κι εγώ για να υμνήσω
την πόλι την εφτάπυργη* με στοίχους να τιμήσω.
Την πόλι πούχει ποταμούς τη μάθηση και γνώση
που δεν μπορ' η αμάθεια καθόλου να σημάσει.
Κι αν τύχει κι αποπειραθή μόνο να πλησιάση
κι αν από λάθος θε να πη γνώση να ξεδιψάση,
γλιστρά και πέφτει στει πηγές μεθύσκειται ντελόγως
σε (ν)τούτο να το μεθύσμο - εμέ δε πέφτει λόγος.
Είν' η πηγή που λέν την πηγή Κρτοβουλίδη
Την Κρήτη ούλη την μεθεί και στην Ελλάδα δίδει.
Εφτά φλέβες ποτίζουνε τσι γνώσης το περβόλι
και δυο αστειευτες πηγέες που τσι κατέτε όλοι.
Μούσα μου σε παρακαλώ και μέν' αξιώσε με
να πλώ από κείνες τσι πηγές κι ύστερα απόθανέ με.
Πόλι Ελευθερόπολι, θεοί σου ευχηθήκαν
θεοί σε θεμελιώσανε και σου παρασταθήκαν
κι απόχτησες τόση Αρχοντιά εδά τόσους αιώνες
Άρχοντες εις τα γράμματα ήρωες εις τσ' αγώνες.

Ωρα καλή σας εκδότες μου
και στον Ελευθεροπολίτη
από το φτωχο-αλήδο
του Ράμνου του Ραμνιώτη.

*εφτάπυργη : γιατί έχει εφτά καθηγητές πανεπιστημίου.

Εγγραψαν στην Ελευθερόπολη

ΚΟΙΝΟΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ "ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ"

Άγιοι Πάντες 5 Αυγούστου 1996
Προς την εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ

Αγαπητοί Συνεπατριώτες

Με ιδιαίτερη χαρά ελάβαμε και εδιδάσαμε το πρώτο φύλλο της νεοεκδοθείσας εφημερίδας σας. Σας διαβιβάζουμε τα ειλικρινή συγχαρητήρια του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος "Αγία Σοφία", τόσο για την αξιόπαινη πρωτοβουλία σας όσον και την επιμελημένη και άρτια τυπογραφική εικόνα καθώς και το γενικότερο ύφος της ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΗΣ. Πρόκειται για μια έκδοση που ανοίγει νέους δρόμους στα "δημοσιογραφικά" και πνευματικά δρώμενα της επαρχίας μας.

Ευχόμαστε καλή επιτυχία στο δύσκολο έργο που αναλάβετε και σας διαβεβαιώνουμε για τη θερμή συμπαράσταση του Ιδρύματος μας.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση
Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ

Μητροπολίτης

α/α

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΤΣΟΥΡΑΚΗΣ

Αθήνα 30-7-1996

Όταν έλαβα την "Ελευθερόπολη", ανακώνησα: να που επιτέλους ένα όνειρο πολλών ετών γίνεται πραγματικότητα. Συγχαρητήρια εις την Συντακτική Επιτροπή.

Θα μου επιτρέψετε όμως να διακωνήσω στο εξής σημείο. Στο οικονομικό! Δεν επιτρέπεται να επωμιζέστε και το οικονομικό βάρος της εκδόσεως της εφημερίδας. Παιτό θα μου επιτρέψετε να κάμω έκκληση στους συγχωριανούς μας, όσοι έχουν την οικονομική δυνατότητα να προσφέρουν έκαστος ένα συμβολικό ποσό μέχρις ότου κανονισθεί η επίσημη συνδρομή. Παρακαλώ πολύ να δημοσιευτεί η επιστολή μου στο μέρος που αφορά την προσφορά μου.

Με εκτίμηση

Δημ. Τζγκουνάκης
καθηγητής

Προς

τον πρόεδρο της Κοινότητας Αρμενίων,
τον Πρόεδρο και τα μέλη του συλλόγου Αρμενιανών "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ",
Τον υπεύθυνο έκδοσης
και τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας
"ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ".

Αγαπητοί χωριανοί,

Σε όλους εσάς που είχατε τη πολύ ωραία ιδέα, να εκδώσετε την ωραία εφημερίδα μας που τιμά ιστορικά το όμορφο χωριό μας τους Αρμένους, την εφημερίδα των Αρμενιανών την "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙ", στέλνω τις ευχές μου και τα θερμά μου συγχαρητήρια.

Παπά Μανώλης Νικοθαλάκης
Εφημέριος Αρμενίων

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Άρχισαν οι χωριανοί μας να συνεισφέρουν τον οβολό τους στη προσπάθεια που κάνουμε για την έκδοση της "Ε". Έτσι λοιπόν μας έστειλαν ή μας έδωσαν:

- Ο Τσγκουνάκης Δημήτριος 10.000 δραχμές,
- Οι αδελφοί Πάννης και Δημήτρης Βασμουλάκης 100.000 δραχμές στη μνήμη της μητέρας τους Δέσποινας,
- Η Κατίνα Χαιρετάκη 1.000 δραχμές.

Νέο έντυπο

Καλαίσθητη σε εμφάνιση και πλούσια σε ενδιαφέρουσα τοπική ύλη κυκλοφόρησε τέλη Ιουνίου καινούργια τριμηνιαία εφημερίδα με τον τίτλο «Ελευθερόπολης» της Κοινότητας Αρμενίων και του δραστήριου Συλλόγου Αρμενιανών — Αττικής «Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ».

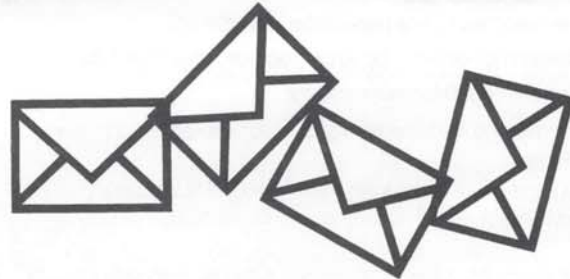
Στο σύντομο άρθρο του ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Γεώργιος Φρεσκάκης σημειώνει μεταξύ των άλλων ότι το έντυπο αυτό θα αποτελέσει γέφυρα για καλύτερη επικοινωνία των Αρμενιανών μεταξύ τους.

Την έκδοση χαιρετίζουν και συγχαιρούν ο Βουλευτής κ. Σίφης Μεγελογιάννης, Αρμενιανός από την μητέρα του το γένος Ιωάννου Βασμουλάκη και η Ομοσπονδία Σωματείων Αποχωρώνου.

Η διεύθυνση της «Ελευθερόπολης» είναι: Σουλίου 124 — 173.42 ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Αθήνας, τηλ. — FAX 99.16.613.

Τη συντακτική επιτροπή αποτελούν οι: Νίκος Μαντωνανιάδης, Χαράλαμπος Μπουρνιάζος, Ιωάννης Στυλιανομανωλάκης, Ιωάννης Τσακιάδης και Ελένη Τσιτσιρίδου.

Η «Φωνή του Αποχωρώνου» στο φύλλο του Ιουλίου παρουσιάζει την «Ε», με αναφορά στα περιεχόμενά της και σε χαιρετισμούς που περιέχει.

ΕΓΓΡΑΨΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ "Ε"

Τα "Χανιώτικα Νέα" στις 7 Αυγούστου 1996, σε μισή σελίδα τους παρουσιάζουν την "Ε", με αναφορά στους σκοπούς και στη φυσιογνωμία της εφημερίδας, καθώς και κείμενα από την πρώτη της σελίδα.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Η "Ελευθερόπολις"

Μια νέα, τριμηνιαία, εφημερίδα, η "Ελευθερόπολις", την οποία εκδίδει η Κοινότητα των Αρμενίων Αποχωρώνου, και ο πολιτιστικός σύλλογος "Ο Κριτοβουλίδης", κυκλοφόρησε τελευταία, με περιεχόμενα από τη ζωή, την ιστορία, τη λαογραφία και τον πολιτισμό του ιστορικού αυτού χωριού.

Πρόκειται για μια όμορφη - καθώς ταιριάζει σ' ένα τέτοιο πανέμορφο χωριό - μεστή περιεχομένου, κερφή και καθοσονάτη εφημερίδα, που απευθύνεται στον αρμενιανό και τον φίλο του αρμενιανού, όπου γης, δωρεάν και μετά "Ροδαράς" και τιμής εξαιρέτου προσφερομένης, άνευ όμως τιμής χρηματικής, εις πάντα, ανεξαιρέτως, κάτοικον ή μη, των Αρμενίων, φίλα προς τους Αρμένους προσκεϊμενον. Γιατί,

λέει: "είμαι και ... χαρισματική. Χάρισμα, δηλαδή, θα τα μοιράζουμε τα φύλλα μου σ' όσους το πεθυμούν", καθώς γράφει η ίδια σ' ένα γραμματόκι της στον αναγνώστη. Που θερμολαχούμε τα "Χανιώτικα Νέα" να μας κάμουν την τιμή, άνευ τιμής κι εκείνα χρηματικής να το δημοσιεύσουν, διότι θησασυροφύλακα το' εφημερίδα, "ουκ αν λάβεις παρά του μη έχοντος" δραχμή: Ο,τι σεργιανιά 'χαμε την πρεσβυτέρα σε τυπογράφους, ηλκτρογράφους, χαρτεμπόρους και ταχυδρόμους, για όνομά της, της "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΗΣ" δηλαδή. Ετούτου τ' αγαπητερού μηελά, που πήγαμε και βάρσαμε, εις τα καλά καθούμενα, πάνω στην κεφαλή μας.

ΧΑΡ. ΜΠ.

ΧΙΛΙΑ ΚΑΛΩΣ ΕΣΤΙΜΕΛΕ,
ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΜΟΥ ΜΕΡΑΝΤΙΚΕ

*Αποουρηστέ το λοιπόν
κι σς πάνη όπου 'χει γνώση

Και ιστορίες, χωράτα, ρίμες και μαντινοδάκια Αρμενιανά και των άλλων ρο-